

Ivan David: Co mají společného ukrajinská mouka a indonéské dřevo

- CZ24 News | 27. dubna 2023

Skandál s dovozem ukrajinského obilí plného jedů názorně ukazuje, jak funguje EU a jaké dopady na výrobce i spotřebitele má liberalizace zahraničního obchodu – nikoli podle potřeb spotřebitelů, ale podle zájmů nadnárodních korporací. Podobných průšvihů s otevřením trhu dovozům už eurokraté napáchali spoustu. V případě ukrajinského obilí je situace výjimečná jen v tom, že důsledky byly odhaleny rychleji než jindy – netrvalo to ani příslovečný rok a den.

O dalších podobně zdařilých opatřeních Evropský parlament (EP) a Rada ministrů dále jedná, jako by aféra s dovozy jedovatých zemědělských produktů neplnila přední stránky i „mejnstrýmového“ tisku. Ostuda s toxickými ukrajinskými potravinami není náhodné selhání jednotlivce nebo jen tak nějaká chyba, vzniklá snahou o rychlost při pomoci jedné ze stran válečného konfliktu. Na příkladu tzv. „odlesňovacího nařízení“, o němž jsme na plénu EP hlasovali ve středu 19. 4. 2023, se pokusím názorně předvést, že jde o zvrhlý, ale předem promyšlený systém.

Komise soustavně předkládá návrhy právních předpisů, které napřed pomalu, a později čím dál rychleji, komplikují podmínky pro podnikání v EU. Tím dochází ke zdražování produkce v EU. Čím přísnější jsou podmínky pro podnikání v EU, tím větší je rozdíl mezi náklady, které na výrobu musí utratit výrobci v Unii a v jiných zemích. Jestliže nerovnováha překročí mez, kterou lze kompenzovat existujícími cly, vzniká krize. EU a její předchůdce EHS a ES navíc od roku 1985 systematicky pracuje na postupném odstranění všech forem ochrany domácích výrobců. Upřednostňování dovozu nabralo na obrátkách pro roce 1995, kdy Evropská společenství (ES), kolektivně vstoupila do Světové obchodní organizace (WTO).

Jestliže je legislativou vyvolaný rozdíl mezi výrobními náklady v Evropě a ve třetích zemích tak velký, že na každém nákladu velké zámořské lodi vznikají miliardové zisky, je na světě prostor pro systémovou korupci. Do přístavů v EU každý den doplují tisíce velkých nákladních lodí. Zkuste si představit, kolik úplatků je možné rozdat všem úředním osobám, které rozhodují nejen o podmínkách dovozu, ale i tom, že kvůli legislativě je rozdíl výrobních cen „v“ a „mimo“ EU tak vysoký. Rozdíl v nákladech na výrobu potravin v EU, kde zatím platí nejpřísnější normy kvůli ochraně zdraví spotřebitelů, a nákladů na pěstování pšenice v zemích, kde nejsou zakázány ani ty nejjedovatější postřiky, a nikdo polní praxi skutečně nekontroluje – což je příklad Ukrajiny – vytváří obrovskou ekonomickou nerovnováhu.

Náklady na vypěstování tuny pšenice podle pravidel pro bezpečnost potravin podle práva EU jsou v ČR asi 4.000 Kč. Na Ukrajině, kde žádná omezení neplatí a nikdo nekontroluje, co kdo stříká na rostliny, lze tunu vypěstovat i za méně než 1.000,- Kč. Podobné je to u masa. V EU je zakázáno dopovat hospodářská zvířata anabolickými steroidy, růstovým hormonem a antibiotika lze používat pouze k léčbě – nikoli jako „preventivní“ opatření proti nedbalé péči o dobytek. Ve výrobních nákladech na 1 kg živé váhy je mezi ČR a Ukrajinou pětinasobný rozdíl. Ve skutečnosti často ještě vyšší, protože na Ukrajině nepatří k běžné praxi, aby zaměstnavatel vyplácel mzdy v měsíci následujícím po odvedení práce. Mnoho ukrajinských oligarchů, kteří mají na špagátku politiky typu Zelenský, mzdy nevyplácí ani po roce.

Pokud si rozdíl ve výrobních nákladech na tunu vynásobíme počtem dovezených tun získáme přehled o objemu neférové konkurenční výhody, kterou by za normálních okolností měly odstraňovat nebo výrazně tlumit, cla a množstevní omezení dovozu. Průšvih s jedovatými ukrajinskými potravinami

zrychleně ukazuje, k jakým koncům vede liberalizace mezinárodního obchodu. Tedy odstranění cel, množstevních omezení a kontrol kvality na hranicích. Je-li rozdíl neférové konkurenční výhody ve stovkách miliard, lze důvodně předpokládat, že na motivaci politiků, aby svým rozhodování takovou situaci způsobili, mohou nadnárodní korporace, které na tom vydělávají, uvolnit miliardy. V případě jednorázových „kšeftů“ i desítky miliard.

Při plánování akce s bilionovými ročními cenovými rozdíly, což je rozměr nekalé soutěžní výhody při obchodu s potravinami dováženými do celé EU, už organizátor může v podstatě „zkorumpovat“ cestou reklamy všechny televize a velké noviny ve všech členských státech, a ještě mu pořád zbude dost miliard na motivaci eurokomisařů, jim podřízených eurokratů i europoslanců. Národních ministrů pro hlasování v Radě může „nakoupit“ je něco málo přes polovinu, protože ke schválení stačí kvalifikovaná většina. Těžko se pak divit, že i když je eurokratů více než 150 tisíc, že všichni usilovně pracují na komplikování podmínek pro výrobu v EU a pro odstraňování překážek levnějších dovozů ze třetích zemí. Ti všichni mají možnost „si hrábnout“ do gigantické hromady špinavých peněz.

Pojďme si na nařízení o odlesňování ukázat, že ukrajinská causa není jen ojedinělé selhání systému, ale právě výjimečně rychlá ukázka, jak ničivé důsledky tento systém způsobuje. Oficiálně se předpis nazývá Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o dodávání na trh Unie a vývozu z Unie určitých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů a o zrušení nařízení (EU) č. 995/2010.

V jeho popis začnu od konce, kterým je zrušení nařízení, jehož název Komise raději ani neuvedla. Zkráceně se mu říká „nařízení o dřevu“ – plným jménem: NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 995/2010, kterým se stanoví povinnosti hospodářských subjektů uvádějících na trh dřevo a dřevařské výrobky. Upravuje řadu povinností, které musí plnit vlastníci a správci lesů, těžební společnosti i firmy, které z pokácených stromů vyrábí nejen dřevěné výrobky, jako trámy nebo vyřezávané hračky, ale třeba i papír. Norma je to poměrně přísná, protože v zájmu ochrany lesů a lesní půdy zakazuje s výjimkou kalamitních situací kácení velkých ploch lesů během jednoho roku nebo několika let. Dřevozpracující firmám zase ukládá povinnost nakupovat kmeny a další části pokácených stromů pouze od registrovaných těžářů, kteří prokáží, že dřevo nepochází z ilegálního kácení.

Experti na lesní hospodářství ze Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů (SVOL), s nimiž jsem odlesňovací nařízení konzultoval, umí vyjmenovat řadu míst, které by v nařízení o dřevě bylo možné upravit lépe. Aby na jednu stranu lesy byly v lepší kondici, a přitom aby si lesnické firmy mohly vydělat, a slušně platit své zaměstnance. I přesto však nařízení o dřevě patří mezi ty relativně lepší v rámci stohu práva EU. Možná je tomu tak proto, že lesnictví není ve výhradní působnosti Bruselu, a většina textu zatím vychází ze starých právních úprav, které kdysi obsahovalo národní právo členských států.

Po konzultaci s lesníky bych uměl navrhnout, jak zacetit některé díry současné právní úpravy. Zrušit celé nařízení „nastojato“ je však nejhorší možný způsob, jak se s ním vypořádat. Zvláště když si uvědomíme, že nakonec místo něj nebude platit žádná právní úprava, která by rozumně regulovala kácení lesů a následné zpracování vytěženého dřeva. V příspěvcích o návrzích nařízení o emisních povolenkách o uhlíkovém vyrovnání na hranicích jsem se minulý týden pokusil i pro laiky názorně vysvětlit, jak je ve prospěch mezinárodních překupníků nastaven systém organizace přeshraničního obchodu.

Od zřízení Světové obchodní organizace (WTO) v roce 1995, si její členský stát nemůže kdykoli usmyslet, že v zájmu ochrany svých výrobců před dumpingovými dovozy zavede nová cla nebo zvýší ta stávající. Pokud něco takového stát udělá, mohou jej nadnárodní korporace prostřednictvím vlád

zemí, z nichž vyváží, žalovat před arbitrážními orgány WTO. Většina žalob je sice dvojinstančním systémem rozhodčích soudů WTO projednávána 4 roky a déle – současně však většina sporů končí aspoň částečným úspěchem žalobců. Ne nadarmo smlouvu o WTO za členské státy vyjednávali ministři obchodu, kteří do vládních funkcí přišli z prostředí byznysu založeného na principu „v jedné zemi co nejlevněji koupit a druhé zemi co nejdražší prodat“. A protože většina z nich po odvolání z vlády neodchází do výrobních, ale opět velkoobchodních firem, jsou dostatečně motivováni tento systém čím dál více prohlubovat. I bez úplatků v podobě igelitových tašek plných peněz.

Proti nevýhodám, které přináší současná mezinárodní úprava obchodního práva, by se státy, nebo jejich sdružení jako EU, mohly bránit vystoupením z WTO. Nic takového však Komise nenavrhuje. Místo toho europarlament a Rada ministrů předložila v rámci Zeleného údelu řadu směrnic a nařízení, u nichž odborníci na mezinárodní obchodní právo varují, že jsou ve výslovném rozporu se Smlouvou o WTO. Příkladem je zavedení nového cla nebo obdoby, která právo WTO zakazuje, je právě poplatek zvaný uhlíkové vyrovnání na hranicích. Příkladem WTO zakázané praxe vnučování zákonem nařízených výrobních postupů jiným zemím, je právě odlesňovací nařízení.

Podle pravidel WTO může EU nebo stát nařídit, že např. v obilí nebo mouce nesmí být více než zákonem přesně stanovené množství zákonem omezených látek. Jedovaté substance jako příměsi lze i zakázat. Když vlády Polska, Maďarska, Rumunska a Bulharska zakázaly dovoz jedovatého ukrajinského obilí, neporušily tím právo WTO. Maximální obsah nebezpečných toxinů z plísni je stanoven v zákoně, stejně jako jsou uzákoněny zákazy některých postřiků, u nichž se prokázalo, že vážně poškozují lidské zdraví. Nelegální by podle smlouvy o WTO bylo zákaz zdůvodnit tím, že ukrajinští zemědělci musí pracovat za mnohem nižší mzdy, než třeba traktoristé v ČR. Nebo, že při sklizni používají větší kombajny. Globalizace je nastavena tak, aby umožňovala legálně využívat první druh neférového i druhý typ férového ekonomického zvýhodnění.

Střet EU s WTO lze čekat i v případě odlesňovacího nařízení. V části, týkající se lesního hospodaření, jsou stanoveny podmínky, které lesnické firmy v EU prakticky nikdy nebudou moci splnit. Nejde o nedopatření. Podle řady dalších předpisů jako je nařízení o sdíleném úsilí nebo o rezervě tržní stability, které jsou schvalovány v rámci „grýndýlu“, chce Brusel lesy redukovat na „pouhé“ lapače CO₂. S žádnou hospodářskou funkcí evropských lesů se nepočítá.

Lesnické firmy podle odlesňovacího nařízení prakticky nebudou moci kácet stromy, ani když je to nezbytné k ochraně lesa. Jako v případě napadení kůrovcem. Jak vypadá takový „les v němž je hospodaření blízké přírodě“ podle zelených fanatiků může každý vidět ve zničeném Šumavském národním parku. Bohužel i na Vysočině a dalších místech, kam kůrovec z „chovné farmy“ národního parku Šumava postupně dolétl.

Pokud odlesňovací nařízení schválí i Rada ministrů, po jeho vstupu v platnost, tedy za 3 roky, postupně skončí svoji činnost většina lesnických firem. Bez prodeje dřeva z běžné i zásahové těžby k údržbě lesa, nebude možné platit nejen dřevorubce, ale ani lesníky. Dotace na údržbu lesů ani poplatky za „uskladňování“ CO₂ ve stromech je prostě neužijí.

Z dřevozpracujících firem přežijí pouze ty, které si dokáží zajistit materiál z dovozu. Brazílie nebo Indonésie, či z afrických zemí, které jsou každý rok pranýřovány za likvidace tisíců hektarů deštných pralesů. Ty je rády napřímo nebo přes překupníky dodají. S nějakým odlesňovacím nařízením si hravě poradí při arbitráži před orgány WTO. Dříve nebo později prvoinstanční Těleso pro řešení sporů i odvolací Panel WTO vyřknou verdikt o neslučitelnosti odlesňovacího nařízení EU s právem WTO. Podle expertů lze očekávat, že WTO zakáže EU používat podmínky z odlesňovacího nařízení na dovozové dřevo a výrobky ze dřeva, a ještě EU uloží obří pokutu. Může být v procentech zmařených obchodů nebo násobcích vyměřených cel. Tedy vs stovkách miliard eur, také na nějaké CO₂ dotace pěstitelům lesa v rozpočtu už nezbude.

Mezi tím ale budou všechny evropské lesnické firmy zbankrotované. A velká část lesů v Evropě zničena kůrovcem nebo jinými škůdci. Ceny dřeva na evropském trhu se vyšplhají do dosud nečekaných výšek. A na tom právě mezinárodní překupníci opět pohádkově zbohatnou. Že tento způsob „boje s odlesňováním“ způsobí v na světových lesích větší škody, než dnešní hospodaření podle nařízení od dřevě? Že z dováženého tropického dřeva nelze stavět krovy, které jsou obvyklé v Evropě? To Evropskou komisi nezajímá.

Když se kácí les létají třísky! Zelený úděl je sice zatím největším, ale jen jedním z dlouhé řady švindlů, jimž se souhrnně říká **GLOBALIZACE**.

AUTOR: Ivan David